

**NÁVRH METODICKÉHO DOPORUČENÍ PRO NAKLÁDÁNÍ
S ODPADY ZE ZDRAVOTNICTVÍ URČENÉ
PRO MALÁ ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ**

Státní zdravotní ústav

Prosinec 2009

Obsah	Strana
1. Účel a předmět metodického doporučení	2
2. Rizika při nakládání s odpady ze zdravotnictví.....	2
3. Zhodnocení odpadu z hlediska jeho nebezpečných vlastností.....	3
4. Pokyny pro nakládání s odpady ze zdravotnictví.....	7
5. Třídění a sběr odpadů.....	8
6. Shromažďovací prostředky.....	9
7. Právní rámec nakládání s odpady ze zdravotnictví.....	11
8. Evidence odpadů.....	12
9. Havárie při nakládání s odpady ve zdravotnickém zařízení.....	12
10.Školení personálu nakládajícího s odpadem	13
Přílohy.....	14

1. Účel a předmět metodického doporučení

Účelem vypracování **Metodického doporučení k nakládání s odpady ze zdravotnictví pro malá zdravotnická zařízení** je poskytnutí návodu k nakládání s odpady **především praktickým lékařům** (pro dospělé nebo pro děti a dorost), **případně malým ambulantním specialistům a sestřám**. Toto metodické doporučení vychází z Metodického doporučení k nakládání s odpady ze zdravotnictví – z nemocnic a z ostatních zdravotnických zařízení nebo jim podobných zařízení vypracovaného Státním zdravotním ústavem pro Ministerstvo životního prostředí. Metodické doporučení bylo vydáno ve Věstníku MŽP, částka 9, září 2007. Obsahuje základní pojmy, podrobnosti a postupy při nakládání s odpady vycházející z platných právních předpisů v oblasti odpadového hospodářství a zdravotnictví. Nakládání s odpadem z malých zdravotnických zařízení, který nevyžaduje specifické nakládání, např. komunální odpad, není předmětem tohoto metodického doporučení. Tento odpad se řídí obecnými pravidly pro nakládání s odpady, může být i recyklován, jako např. papír, sklo, kovy, plasty a další složky komunálního/živnostenského odpadu, vždy v závislosti na místních podmínkách.

2. Rizika při nakládání s odpady ze zdravotnictví

Nakládání s nebezpečnými odpady ze zdravotnictví může být příčinou vzniku onemocnění nebo poranění. Riziko vyplývá z možných nebezpečných vlastností odpadů. Odpady mohou obsahovat například infekční agens, genotoxické látky, toxické chemické látky, nepoužitelná léčiva nebo ostré předměty. Odpad může ohrozit pacienty, zdravotnický personál, pomocný personál i personál, který se zabývá shromažďováním, přepravou a odstraněním odpadů. Může ohrozit veřejné zdraví i životní prostředí. Riziko není možno posuzovat obecně, ale vždy je nutno vycházet ze specifických podmínek konkrétního zdravotnického zařízení. Největší riziko souvisí vždy s nakládáním s infekčními nebo toxickými odpady a ostrými předměty. Základním předpokladem minimalizace zdravotních a environmentálních rizik v celém cyklu nakládání s odpady je řízený způsob nakládání v jednotlivých krocích, a to od třídění odpadů v místě jeho vzniku (odděleného shromažďování odpadů), až po jejich bezpečné odstranění. Mezi hlavní cíle bezpečného nakládání s odpady patří nutnost třídění nebezpečných odpadů od odpadů ostatních, které nevyžadují zvláštní způsob nakládání a odstranění. Riziko odpadů ze zdravotnictví se snižuje s přijetím kompletního a bezpečného

systému třídění, sběru, transportu, shromažďování a odstranění. Současně tím dochází ke snížení nákladů na jejich úpravu a odstranění.

3. Zhodnocení odpadu z hlediska jeho nebezpečných vlastností

Podle rizika, které může odpad představovat pro ty, kteří s ním nakládají, je třeba především uvážit, zda se jedná o odpad nebezpečný nebo odpad, který nemá nebezpečné vlastnosti, tzv. odpad ostatní (viz příloha č. 1). V malých zdravotnických zařízeních nebo ambulancích přichází v úvahu především tyto odpady:

Nebezpečný odpad	Ostatní odpad
Infekční odpad	Zdravotnický odpad nekontaminovaný infekčním činitelem nebo látkami, které jej činí nebezpečným
Ostré předměty	Chemikálie, které neobsahují nebezpečné látky
Chemický odpad obsahující nebezpečné látky	Komunální odpad
Nepoužitelná léčiva a cytostatika	Nekontaminované obaly určené k recyklaci (papír, plast apod.)
Amalgám ze stomatologické péče	
Drobný anatomický odpad O / N	

Zařazení odpadů podle Katalogu odpadů provádí původce odpadů podle skutečných vlastností odpadů v závislosti na způsobu a místě vzniku odpadů. Odpady ze zdravotnických zařízení jsou zařazeny v Katalogu odpadů do skupiny 18, viz příloha č. 2, ve které jsou také příklady zařazení odpadů pod jednotlivá katalogová čísla odpadů.

Základním předpokladem pro správné zařazení odpadu z hlediska jeho nebezpečnosti je nezbytné zhodnocení odpadu lékařem nebo sestrou při jeho vzniku. Zdravotník by měl postupovat pokud možno v následujících krocích:

Krok 1: Má odpad nebezpečnou vlastnost infekčnost? Pochází odpad od pacienta, u něhož je prokázáno nebo se předpokládá infekční onemocnění?

Infekční odpady jsou veškeré odpady, které mohou být infikovány infekčním činitelem v

množství, které způsobuje, že odpady je možno považovat za odpady s nebezpečnou vlastností infekčnosti. Do infekčních odpadů lze zařadit např.

- použité chirurgické materiály,
- použité podložky, pleny, apod.

Do této skupiny odpadů mohou patřit i odpady kontaminované lidskou krví, sekrety nebo výkaly. Biologicky kontaminované odpady mohou být kontaminovány i podmíněně patogenními nebo patogenními mikroorganismy. Mezi tyto odpady lze například zařadit:

- kontaminovaný obvazový materiál,
- kontaminované pomůcky,
- infusní nástroje bez jehly,
- pomůcky pro inkontinentní pacienty,
- kontaminované osobní ochranné pomůcky personálu apod.

U biologicky kontaminovaných odpadů ve zdravotnických zařízeních je nutné vždy zvažovat riziko infekce, nelze zcela vyloučit možnost přítomnosti infekčních činitelů. V případě, že odpad pracovník zhodnotí jako odpad infekční, **zařazuje se podle Katalogu odpadů pod katalogové číslo 18 01 03* Odpady, na jejichž sběr a odstraňování jsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce, kategorie N.**

Odpady je možno ukládat do plastových pytlů nebo obalů určených pro infekční odpad nejlépe žlutě označovaných sběrných a shromažďovacích prostředků se symbolem infekčnosti „H9-infekčnost“ a symbolem či nápisem biohazard. Infekční odpady se nesmí překládat z jednoho obalu do jiného, ani dodatečně třídit. Značení shromažďovacích prostředků musí být umístěno na viditelném místě shromažďovacího prostředku a musí obsahovat:

- a) název druhu odpadu, katalogové číslo odpadu, kategorii odpadu, čas vzniku odpadu,
- b) označení zdravotnického zařízení, kde odpad vznikl,
- c) hmotnost odpadu (odhad),
- d) grafický symbol nebezpečné vlastnosti odpadu podle § 13 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*, nebo označení symbolem biohazard.

Pro přechodné uskladnění nebo opatření do doby přepravy musí být infekční odpady uloženy v uzamčeném, nepovoláným osobám nepřístupném, chlazeném shromažďovacím nebo skladovacím prostoru.

Krok 2: Jedná se o ostrý odpad?

Do této skupiny odpadů patří všechny ostré předměty, které mohou poškodit pokožku a s nimiž je spojeno potenciální riziko poranění a infekce (např. použité jehly, kanyly, injekční stříkačky s jehlou, bodce, skleněné střepy, ampule, pipety, čepele skalpelů, lancety, prázdné lékovky, zkumavky apod.).

Použité ostré předměty se zařazují podle Katalogu odpadů pod katalogové číslo 18 01 01* Ostré předměty, kategorie N. Odpady se ukládají do nádob, které musí být pevné, nepropíchnutelné a uzavíratelné. Odpady nesmí být ukládány do papírových obalů nebo plastových lahví, pokud tyto nesplňují příslušnou národní nebo jinou technickou normu na shromažďování těchto odpadů.

Krok 3: Jde o drobný anatomický odpad?

V případě že se jedná o drobný anatomický odpad typu vlasů, nehtů, zubů, tkání po drobných ošetřeních, tkání určených k vyšetření, produktu potratu do ukončeného dvanáctého týdne těhotenství a další biologický materiál včetně úklidu z míst, kde tento odpad vzniká, zařazuje se **podle Katalogu odpadů jako katalogové číslo 18 01 02 Části těla a orgány včetně krevních vaků a krevních konzerv (kromě čísla 18 01 03), O/N.**

Odpady se ukládají do neprůhledných černých obalů, barevně nezaměnitelných s barevným označením jiného druhu odpadů a nakládá se s nimi obdobně jako s odpadem infekčním, viz krok č. 1.

Krok 4: Jde o nepoužitelná léčiva nebo návykové látky?

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech) definuje nepoužitelná léčiva a stanoví postup při jejich odstranění. **Nepoužitelná léčiva** jsou definována jako:

- léčiva nevyhovující jakosti,
- s proslou dobou použitelnosti,
- uchovávaná nebo připravená za jiných než předepsaných podmínek,
- zjevně poškozená nebo nespotebovaná

a musí být odstraněna včetně jejich obalů tak, aby nedošlo k ohrožení života a zdraví lidí nebo

zvířat. Odstranění nepoužitelných léčiv se řídí § 88 odst. 1, 2, 3 a 4 *zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech)*. Při nakládání s nepoužitelnými léčivy se postupuje stejně jako při nakládání s nebezpečnými odpady, včetně vedení jejich evidence podle *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. Odstraňování nepoužitelných léčiv provádějí právnické nebo fyzické osoby na základě souhlasu uděleného orgánem kraje v přenesené působnosti (podle § 14 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech*).

Farmaceutické odpady musí být shromažďovány odděleně od ostatních odpadů ve vhodných kontejnerech. Skladování se provádí na místě, které je přístupné pouze kvalifikovanému personálu.

Odstraňování léků, které patří do návykových látek podle *zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů* musí osoba, která má souhlas krajského úřadu podle *zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů*, provést okamžitě bez skladování tohoto druhu léčiv. V případě, že by chtěla provádět jinou manipulaci (skladování) než přímé odstranění těchto nepoužitelných léčiv (návykových látek), musí splňovat požadavky pro zacházení s návykovými látkami dle *zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů*.

Krok 5: Jde o chemický odpad? Obsahuje odpad nebezpečné chemické látky?

Do této skupiny patří pevné a kapalné chemické látky a chemické přípravky nebo látky, které vznikají při diagnostických vyšetřeních, čištění nebo dezinfekci. Dělí se do dvou skupin:

- a) nebezpečné odpady
- b) ostatní chemické odpady, které nemají nebezpečné vlastnosti.

Chemické odpady musí být odstraněny podle postupů uvedených v provozních řádech jednotlivých pracovišť, kde vznikají, nebo předány k odstranění oprávněným osobám.

Odpady obsahující nebezpečné chemické látky se zařazují podle Katalogu odpadů jako katalogové číslo 18 01 06* Chemikálie, které jsou nebo obsahují nebezpečné látky, kategorie N. Odpady neobsahující nebezpečné chemické látky se zařazují pod katalogové číslo 18 01 07 Chemikálie neuvedené pod číslem 18 01 06, kategorie O.

Krok 6: Jsou součástí odpadu kontaminované obaly?

S kontaminovanými obaly je nutno nakládat jako s odpady nebezpečnými, řadit je do skupin odpadů podle charakteristiky kontaminantu a nakládat s nimi stejným způsobem. V případě kontaminace obalu infekčními činiteli nebo v případě biologické kontaminace se kontaminované obaly zařazují **podle Katalogu odpadů jako katalogové číslo 18 01 03* Odpady, na jejichž sběr a odstraňování jsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce, kategorie N.**

Obaly kontaminované zbytky léčiv se zařazují pod katalogová čísla:

•18 01 09* Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 18 01 08

Ostatní obalové odpady vzniklé při provozu zdravotnických zařízení nebo jim podobných zařízení se zařazují **do podskupiny 15 01** podle materiálu obalu, kategorie se přiřazuje na základě skutečných vlastností obalového odpadu. Nakládání s obaly je součástí provozního řádu zdravotnického zařízení.

4. Pokyny pro nakládání s odpady ze zdravotnictví

Zavedení správného systému nakládání s odpady i u ambulantních lékařů, založeném na důkladném třídění odpadů ve zdravotnickém zařízení (odděleném shromažďování odpadů), vede ke snížení množství odpadů, a to především nebezpečných. Je nutné, aby v celém cyklu nakládání s odpady ze zdravotnictví byla dodržena pravidla na ochranu zdraví lidí a životního prostředí. Základním předpokladem bezpečného nakládání s odpady je zpracování jednoduchých pokynů pro nakládání s odpady. **Pokyny pro nakládání s odpady ze zdravotnictví jsou nedílnou částí provozního řádu zdravotnického zařízení. Provozní řád zdravotnického zařízení schvaluje orgán ochrany veřejného zdraví podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.**

Pokyny musí obsahovat nakládání s odpady od místa jejich vzniku až po jejich odstranění (viz příloha č. 3). Obsahují zejména:

- a) identifikační údaje původce odpadů (adresa, telefonické spojení, statutární zástupce apod.) a identifikační číslo původce odpadů,
- b) adresu příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo adresu příslušného

krajského úřadu,

- c) významná telefonní čísla (hasiči, záchranná služba, ČIŽP, orgány ochrany veřejného zdraví, ústavní hygienik apod.),
- d) seznam odpadů podle Katalogu odpadů, kterých se provozní řád týká, včetně specifikace jednotlivých odpadů, které jsou pod jednotlivé druhy a kategorie odpadů zařazeny jejich původcem,
- e) organizační zajištění nakládání s odpady,
- f) způsob třídění (odděleného shromažďování) a ukládání odpadů v místě jejich vzniku,
- g) značení obalů,
- h) místa určená a označená pro shromažďování nebo skladování odpadů,
- i) opatření pro případ havárie (postup při rozsypaní, rozliti či úniku odpadů),
- j) podmínky pro případnou dekontaminaci odpadů,
- k) název, sídlo a IČ oprávněné osoby, které jsou odpady předávány (u právnické osoby statutární zástupce),
- l) způsob zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s odpady (pracovní pomůcky, první pomoc při poranění),
- m) způsob školení zaměstnanců,
- n) identifikační listy nebezpečných odpadů,
- o) grafické symboly nebezpečných vlastností odpadů.

5. Třídění a sběr odpadů

Třídění odpadů probíhá v místě vzniku odpadů, to znamená na každém pracovišti (ordinace, čekárna apod.). Pro tříděné odpady se používá oddělených shromažďovacích prostředků, odpovídajících druhu a povaze odpadů (např. plastové pytle, plastové nádoby, pevné obaly na jehly a ostatní ostré předměty). Všechny shromažďovací prostředky musí být pevně uzavíratelné, nepropustné a označené. Třídění odpadů se provádí podle pokynů provozního řádu zdravotnického zařízení.

Míšení nebezpečných odpadů je zakázáno. Není možné mísit nebezpečné odpady navzájem nebo nebezpečné odpady s ostatními odpady ve smyslu § 12 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. Pro zdravotnické odpady je nezbytné z hlediska minimalizace zdravotních rizik trvat na přísném třídění.

6. Shromažďovací prostředky

Základní technické požadavky na shromažďovací prostředky jsou uvedeny ve *vyhlášce MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*. V blízkosti shromažďovacího prostředku pro nebezpečné odpady, shromažďovacího místa nebezpečných odpadů nebo na nich musí být umístěn **identifikační list shromažďovaného odpadu**. Obsah identifikačního listu je uveden v příloze č. 3 *vyhlášky MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*. Shromažďovací prostředek musí po vyprázdnění umožňovat čištění a dezinfekci.

V případě, že shromažďovací prostředek slouží zároveň jako přepravní prostředek, musí odpovídat požadavkům předpisu ADR pro klinický (nemocniční) a infekční odpad (odpad ze zdravotnictví).

Doporučení pro shromažďovací prostředky k ukládání odpadu ze zdravotnictví v místě jeho vzniku je následující:

- a) uzavíratelné plastové nádoby opatřené víkem,
- b) plastové pytle s maximálním objemem $0,1\text{m}^3$, s minimální tloušťkou stěny 0,1 mm,
- c) pro ukládání odpadů s vysoce infekčním materiálem je nutné použít plastové pytle s minimální tloušťkou stěny 0,2 mm nebo pytle zdvojené dosahující této tloušťky,
- d) v případě dekontaminace odpadů musí být obaly z materiálů, které jsou vhodné pro použití v dekontaminačním zařízení,
- e) nádoby na ostré předměty (jehly, skalpely apod.) musí být pevné, nepropíchnutelné a musí umožnit průběžné uzavírání nádoby a po naplnění pevné uzavření; zcela nevhodné jsou shromažďovací prostředky z papíru vzhledem k tomu, že nespĺňují výše uvedené požadavky na bezpečné nakládání s odpady.
- f) **další certifikované nádoby určené k soustředování tohoto typu odpadu.**

Značení shromažďovacích prostředků musí být umístěno na viditelném místě shromažďovacího prostředku a musí obsahovat:

- a) název druhu odpadu, katalogové číslo odpadu, kategorii odpadu, čas a datum vzniku odpadu,
- b) označení místa kde odpady vznikly (např. ordinace, jméno lékaře apod.),
- c) hmotnost odpadů,

e) grafický symbol nebezpečné vlastnosti odpadů podle § 13 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech* nebo označení symbolem či nápisem biohazard (obrázek č. 1).

Obrázek č. 1 Značení obalu – symbol a nápis pro biologické riziko (biohazard)

nebo „Biohazard“

Shromažďovací prostředky s odpady se odstraňují z pracoviště zdravotnického zařízení (z ordinací, apod.) denně. Ve smyslu *vyhlášky č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení, vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče* se svoz shromažďovacích prostředků z pracoviště na shromažďovací místa nebo do skladu provádí okamžitě po ukončení pracovní doby. **Maximální doba mezi shromážděním infekčního odpadu ze zdravotnictví a jeho odstraněním je v zimním období 72 hodin a v letním období 48 hodin. Časový termín odstranění je dán vyhláškou.**

V některých výjimečných případech, kdy praktický lékař s menším okruhem pacientů nebo ambulantní specialista vyprodukuje během dne pouze malé množství odpadu – například ostrých předmětů – je možno nádobu po naplnění odstranit v intervalu ne větším než jeden týden. V tom případě je však třeba, aby odpad ostrých předmětů byl vkládán do dezinfekčního roztoku a skutečnost, že tyto předměty jsou odstraňovány jednou týdně, byla uvedena v provozním řádu.

Odpady musí být skladovány v pytlích nebo v kontejnerech v odděleném prostoru nebo místnosti. V případě malého zdravotnického zařízení, které nemá možnost samostatného odděleného prostoru nebo místnosti (skladu) pro odpad, je nutno realizovat uskladnění odpadu pomocí **skladovacího prostředku** (např. lednice). Rozměry skladovacích prostředků musí odpovídat množství produkovaných odpadů a frekvenci jeho soustředování. Sklady, jejich části a skladovací prostředky odpadů musí splňovat základní technické požadavky uvedené ve *vyhlášce MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*. Místa a skladovací prostředky pro dočasné shromažďování odpadů musí podléhat režimu dezinfekce a úklidu v souladu s provozním řádem zdravotnického zařízení.

7. Právní rámec nakládání s odpady ze zdravotnictví

Nakládání s odpady ze zdravotnictví se řídí obecně *zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. Zdravotnické zařízení jako původce odpadů je povinno dodržovat všechna ustanovení daná tímto zákonem a jeho vyhláškami, a to *vyhláškou MŽP a MZ č. 376/2001 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou MŽP č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů), ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*.

Nakládat s nebezpečnými odpady ze zdravotnictví může původce odpadu (zdravotnické zařízení) pouze se souhlasem krajského úřadu (v případě produkce více než 100 tun nebezpečného odpadu za rok) nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností (v případě produkce méně než 100 tun nebezpečného odpadu za rok) ve smyslu § 16 odst. 3 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech*.

Původce odpadu je současně povinen postupovat při nakládání s odpady podle zvláštních předpisů, a to podle *zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky MZ č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, vyhlášky MZ č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení, vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů* (viz příloha č. 4).

8. Evidence odpadů

Původci odpadů jsou povinni vést evidenci vznikajících odpadů v souladu s § 39 *zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*, a to průběžnou evidenci odpadů, evidenční listy pro přepravu nebezpečných odpadů, identifikační listy nebezpečných odpadů a roční hlášení o produkci a nakládání s odpady. Pro účely evidence odpadů se odpady zařazují podle druhů a kategorií stanovených v Katalogu odpadů, příp. podle jejich skutečných vlastností.

Základním předpokladem dodržení všech platných předpisů je nutná vazba a zpětná informace mezi původcem odpadů a zařízením ke konečnému odstranění odpadů.

Podrobnosti týkající se **průběžné evidence odpadů, evidenčních listů a přepravy nebezpečných odpadů** jsou uvedeny v *Metodickém doporučení k nakládání s odpady ze zdravotnictví – z nemocnic a z ostatních zdravotnických zařízení nebo jim podobných zařízení*.

9. Havárie při nakládání s odpady ve zdravotnickém zařízení

Nedílnou součástí provozního řádu zdravotnického zařízení musí být mimo jiné:

- opatření pro případ havárie (postup při rozsypání, rozlití či úniku odpadů),
- způsob zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s odpady (pracovní pomůcky, první pomoc při poranění).

Dle zaměření praktického lékaře nebo ambulance a z toho vyplývajících rizik při manipulaci s příslušným odpadem je třeba popsat v provozním řádu postup při rozsypání, rozlití apod. – například bezpečnou manipulaci se rtutí, chemickými látkami, s infekčním odpadem, biologicky kontaminovaným odpadem apod.

V provozním řádu musí být uveden písemný postup pro **první pomoc** při poranění, zvláště pak při:

- poranění ostrými předměty
- zasažení očí při manipulaci s odpadem
- zasažení kůže kontaminovaným materiálem
- poleptání chemickými látkami či desinfekcí.

10. Školení personálu nakládajícího s odpadem

Původce odpadu si musí být vědom své osobní zodpovědnosti za nakládání s odpadem a zajistit **proškolení** personálu nakládajícího s odpadem příslušné ordinace, ambulance apod.

Školení personálu by mělo zahrnovat především následující okruhy:

- rizika spojená s nakládáním s odpady ze zdravotnických zařízení, jejich třídění, manipulaci s odpadem, skladování, odvoz apod.
- osobní hygiena
- vhodné použití ochranných prostředků a oděvů
- veškeré postupy, které se vztahují k jejich konkrétnímu typu práce
- postupy pro řešení havárií a úniků.

Provozní řád by měl obsahovat konkrétní informace o úloze a odpovědnosti zaměstnance, který s odpadem nakládá, včetně případného postihu při neplnění daných povinností.

Přílohy

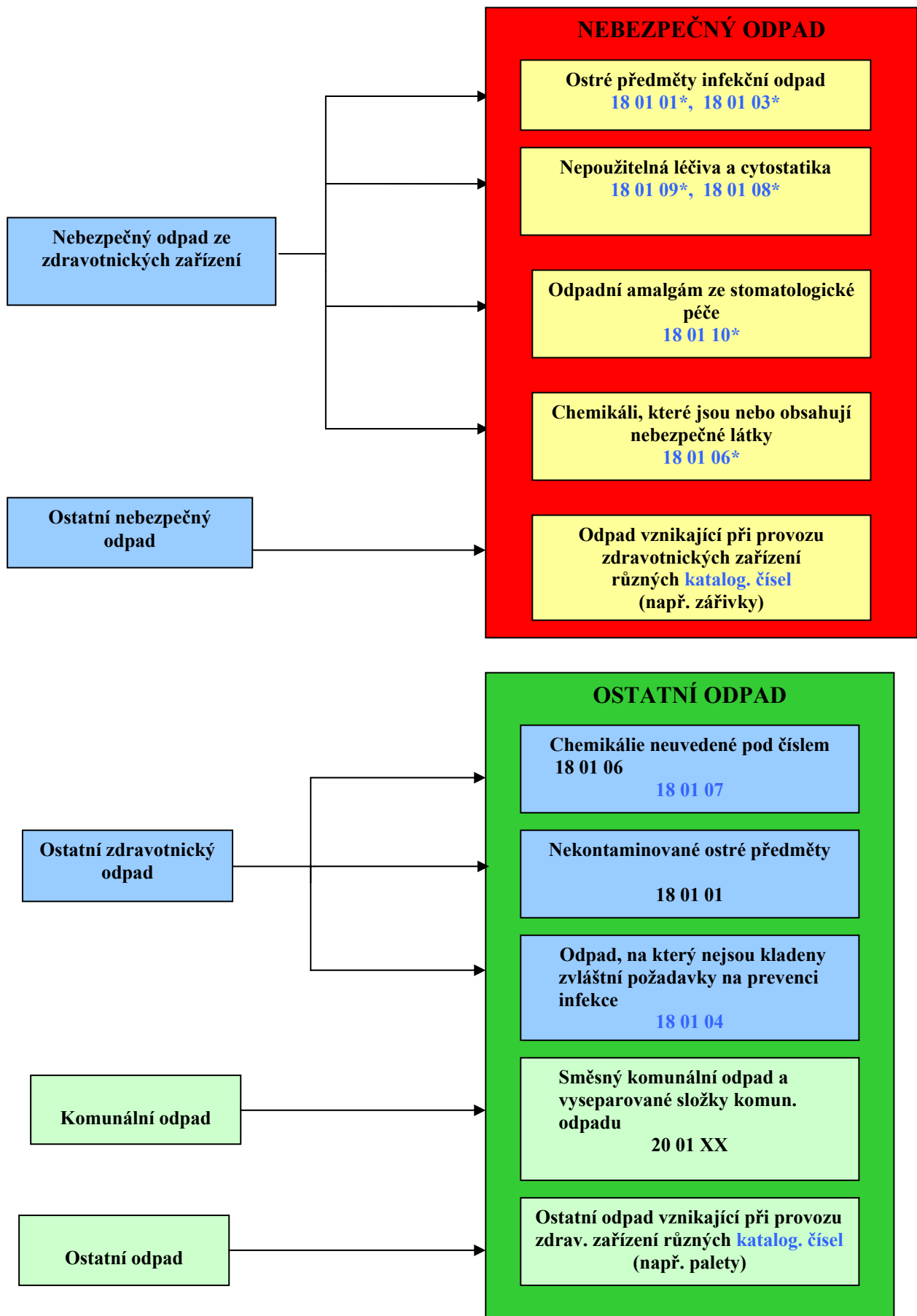
Příloha č. 1 Schéma odpadů ze zdravotnických zařízení

Příloha č. 2 Odpady skupiny 18 – Odpady ze zdravotnictví a veterinární péče a/nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadu ze stravovacích zařízení, které se zdravotnictvím bezprostředně souvisí) Odpady značené „*“ jsou v Katalogu odpadů považovány za nebezpečné odpady

Příloha č. 3 Provozní řád zdravotnického zařízení

Příloha č. 4 Seznam právních předpisů

Příloha č. 1 Schéma odpadů ze zdravotnických zařízení

Příloha č. 2

Odpady skupiny 18 – Odpady ze zdravotnictví a veterinární péče a/nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadu ze stravovacích zařízení, které se zdravotnictvím bezprostředně souvisí) Odpady značené „*“ jsou v Katalogu odpadů považovány za nebezpečné odpady.

Kódy odpadů ze zdravotnictví	Popis odpadu
18 01 XX	Odpady z porodnické péče, z diagnostiky, z léčení nebo prevence nemocí lidí
18 01 01*	Ostré předměty (kromě čísla 18 01 03) Tato kategorie odpadů zahrnuje všechny ostré předměty, které mohou poškodit pokožku, všechny věci a materiály, které jsou v úzkém vztahu k činnostem zdravotní péče a s nimiž je spojeno potenciální riziko poranění a/nebo infekce, jehly, kanyly, injekční stříkačky s jehlou, jehly s křídélky, bodce, skleněné střepy, ampule, pipety, čepele skalpelů, lancety, prázdné lékovky, zkumavky apod.
18 01 02	Části těla a orgány včetně krevních vaků a krevních krevních konzerv (kromě čísla 18 01 03) Jedná se např. o drobný anatomický odpad typu vlasů, nehtů, zubů, tkání po drobných ošetřeních, tkání určených k vyšetření, produktu potratu do ukončeného dvanáctého týdne těhotenství a další biologický materiál včetně úklidu z míst, kde vzniká anatomický odpad.
18 01 03*	Odpady, na jejichž sběr a odstraňování jsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce Infekční odpad je veškerý odpad z infekčních oddělení včetně zbytků jídla, nebo odpad ze všech prostorů, kde odpad může být infikován infekčním činitelem v množství, které způsobuje, že odpad je možno považovat za odpad s nebezpečnou vlastností infekčnost, odpad z mikrobiologických laboratoří včetně mikrobiologických kultur atd. Do této skupiny patří i biologicky kontaminovaný odpad, např. obvazový materiál, biologicky kontaminované pomůcky, infusní nástroje bez jehly, obaly transfúzní krve, pomůcky pro inkontinentní pacienty, kontaminované materiály z plastů a osobní ochranné pomůcky personálu. Patří sem i další odpady, které jsou kontaminovány lidskou krví, sekrety nebo výkaly.
18 01 04	Odpady, na jejichž sběr a odstraňování nejsou kladeny zvláštní požadavky s ohledem na prevenci infekce Pod katalogové číslo 18 01 04 se zařazuje vyříděný odpad ze zdravotnických zařízení a jim podobných zařízení, který prokazatelně není kontaminován infekčním činitelem, který není biologicky kontaminován, a není kontaminován cytostatiky nebo jinými nebezpečnými látkami nebo vyříděný dekontaminovaný odpad.

	Odpad nevykazuje žádnou nebezpečnou vlastnost. Jedná se např. o nekontaminované obvazy, sádrové obvazy, prádlo, oděvy na jedno použití, pleny.
18 01 06*	Chemikálie, které jsou nebo obsahují nebezpečné látky Např. chemické látky z laboratoří nebo látky, které vznikají při diagnostických vyšetřeních, experimentálních pracích, čištění nebo dezinfekci a obsahují nebezpečné chemické látky (RTG oddělení, vývojky, ustalovače).
18 01 07	Chemikálie neuvedené pod číslem 18 01 06 Např. chemické látky z laboratoří nebo látky, které vznikají při diagnostických vyšetřeních, experimentálních pracích, čištění nebo dezinfekci a neobsahují nebezpečné látky a nemají nebezpečné vlastnosti.
18 01 08*	Nepoužitelná cytostatika Odpad z cytostatických přípravků je odpad, který vzniká při léčbě pacientů, výrobě a přípravě farmaceutických přípravků s cytostatickým účinkem, včetně léčby pacientů.
18 01 09 *	Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 18 01 08 Např. léčiva nevyhovující jakosti, s prošlou dobou použitelnosti, uchovávaná nebo připravená za jiných než předepsaných podmínek, zjevně poškozená nebo nespotřebovaná, včetně jejich obalů.
18 01 10*	Odpadní amalgám ze stomatologické péče Odpad vznikající v zubních ordinacích a všude tam, kde dochází k ošetřování zubů. Odpad s obsahem amalgámu je tvořen zbytky slitiny/pasty rtuti s daným kovem při vyplňování a správců zubů.

Příloha č. 3

Provozní řád zdravotnického zařízení

Nedílnou částí **provozního řádu zdravotnického zařízení** jsou pokyny a postupy pro nakládání s odpady ze zdravotnictví od místa jejich vzniku až po jejich odstranění nebo předání oprávněné osobě, a to pro:

- **autonomní zdravotnická zařízení**
Postupy pro jednotlivé původce - pro činnosti v ordinacích, nakládání ve větších objektech v jednotlivých podlažích a následně objektech, přepravu a vlastní odstranění. Popis režimu dislokovaných skladů – chlazených nebo nechlazených nebo centrálního skladu, systém kontroly a odběru odpadu z jednotlivých skladů
- **sdružení zdravotnických zařízení (podle právních norem) ve vlastním objektu nebo nájmu**
Postup a metodika je podobná jako v předchozím odstavci. Režim jednotlivých původců může být podle právní formy individuální s vlastním schvalovacím režimem
- **jednotlivé právní subjekty – ordinace – provozovny**
Provozní řád obsahuje postupy pro provozovnu včetně odkládacího skladovacího prostoru podle uvedených podmínek
- **pronajímatele zajišťujícího služby pro pronájemce – ordinace (provozovny)**
Pokud pronajímatel má koncesi pro nakládání s nebezpečnými zdravotnickými odpady, jednotliví pronájemci musí zpracovat a dodržovat provozní řády svého pracoviště. Pronajímatel zajišťuje, obvykle v rámci komplexních služeb, odběr a skladování odpadů včetně další smluvní likvidace. Nemá-li pronajímatel příslušnou koncesi, zajišťuje obvykle jen vhodné skladovací prostory (chlazené nebo nechlazené) včetně práce s evidenčními listy.

Provozní řád musí obsahovat především tyto pokyny pro:

- třídění odpadů v místě vzniku odpadů
- typy obalů a shromažďovacích prostředků na odpady
- značení obalů
- případnou dekontaminaci odpadů
- sběr odpadů
- místa určená pro shromažďování nebo skladování odpadů
- způsob odvozu odpadů
- postup při rozsypaní odpadu
- pracovní pomůcky
- první pomoc při poranění
- odpovědné osoby pro jednotlivé stupně nakládání včetně telefonního spojení
- významná telefonní čísla (hasiči, záchranná služba, ČIŽP, orgány ochrany veřejného zdraví apod.).

Příloha č. 4 Seznam právních předpisů

1. **Zákon č. 185/2001 Sb.**, o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
2. *Vyhláška MŽP a MZ č. 376/2001 Sb.*, o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, ve znění pozdějších předpisů
3. *Vyhláška MŽP č. 381/2001 Sb.*, kterou se stanoví Katalog odpadů, Seznam nebezpečných odpadů a seznamy odpadů a států pro účely vývozu, dovozu a tranzitu odpadů a postup při udělování souhlasu k vývozu, dovozu a tranzitu odpadů (Katalog odpadů), ve znění pozdějších předpisů
4. *Vyhláška MŽP č. 383/2001 Sb.*, o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů
5. **Zákon č. 477/2001 Sb.**, o obalech a o změně některých zákonů, včetně prováděcích předpisů ve znění pozdějších předpisů
6. **Zákon č. 258/2000 Sb.**, o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů
7. *Vyhláška MZ č. 432/2003 Sb.*, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli
8. *Vyhláška MZ č. 195/2005 Sb.*, kterou se upravují podmínky předcházení, vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče
9. *Nariženi vlády č. 361/2007 Sb.*, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, v posledním znění
10. **Zákon č. 20/1966 Sb.**, o péči o zdraví lidu v posledním znění
11. **Zákon č. 378/2007 Sb.**, o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech)
12. **Zákon č. 167/1998 Sb.**, o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů
13. **Zákon č. 356/2003 Sb.**, o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů
14. *Vyhláška MPO č. 232/2004 Sb.*, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných chemických látek a chemických přípravků, v platném znění, příloha č. 4 – Výstražné symboly a písmenná označení nebezpečných vlastností

15. **Zákon č. 256/2001 Sb.**, o pohřebnictví a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů
16. Metodické doporučení k nakládání s odpady ze zdravotnictví – z nemocnic a z ostatních zdravotnických zařízení nebo jim podobných zařízení